

Peter ŽEŇUCH

Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, Bratislava, Slovakia

SLAVISTICKÝ VÝSKUM AKO SÚČASŤ VÝSKUMOV EURÓPSKEHO A KULTÚRNEHO HORIZONTU

Peter ŽEŇUCH

SLAVIC RESEARCH AS A PART OF THE RESEARCH OF EUROPEAN AND CULTURAL HORIZON

Slavistic research in Slovakia has been continuously formed as an interdisciplinary, coordinated, systematic and projected research which allows covering a wide range of research projects. A fundamental identification component of Slavistic research in Slovakia is the study of Slovak-Slavic and Slovak-non-Slavic linguistic and cultural relations. Slavistic studies in Slovakia is perceived as a systematized discipline since it allows for connections amongst several scientific fields which play an important role in examining cultural, social or political issues. The Slavistic concept in Slovakia is an integral part of an internationally accepted Slavistic environment and in various scientific and organisational forms of cooperation allows a wide range of scientific fields to form competence and scientific-and-organizational background for interdisciplinary, comprehensive and systematic research within the regional, wider European and international context.

Keywords: Slavistics, interdisciplinary and complex Slavistic research, continuity and synergy of Slavistic scholarly research, *sensus communis*

Kľúčové slová: Slavistika, interdisciplinárny a komplexný slavistický výskum, kontinuita a synergia slavistického vedeckého bádania, *sensus communis*

I. Úvod

V akademickom, vysokoškolskom i mimoakademickom prostredí sa výskumy zamerané na porovnávací výskum vzťahov národného jazyka a kultúry s inými jazykmi a kultúrami vnímajú ako neoddeliteľná zložka, ktorá je integračná a forsrúje kultúrne vedomie spoločnosti. Bez komplexného skúmania týchto vzťahov sa nezaobíde žiadna kultúrna spoločnosť.

Uplatňovanie sa a rozvoj zložiek národnej kultúry odzrkadľuje vývin národa a spoločnosti v širších prirodzených i racionálne integrovaných kontextoch. Odráža sa v nich aktuálny stav kultúrneho povedomia spoločnosti ako predpoklad jeho budúceho rozvoja, ktorý sa utvoril a kontinuálne formuje od najstarších čias (Koprda 2009).

V dejinných procesoch sa opakovane a systematicky možno stretať so sprítomňovaním, pripodobňovaním alebo hľadáním analógií historického vývinu v súčasnom, aktuálnom stave spoločnosti. Dobré to možno dokumentovať napríklad v zlomových momentoch, ktoré významne pôsobia na jej vývin. Kultúrna pamäť národa a spoločstva predstavuje jedinečný zdroj povedomia o kontinuite a tradícii, ktorá nedeformuje identitu spoločnosti a tradičné hodnoty a princípy historickej a kultúrnej pamäti národa (Doruľa 2010; Doruľa 2011). Už Ján Kollár, významný slovenský vlastenec a politik, poukázal na to, že v poznaní minulosti sa odhaľujú deje prítomnosti.

Aj dnes sme viac ako inokedy povinní poznať a systematicky skúmať všetky zložky kultúrnej identity národného spoločenstva, aby sme dobre spoznali sami seba v kontexte európskej kultúry a civilizácie, kde všetky slovanské národy, jazyky a kultúry utvorili jedinečný kultúrny horizont, ktorý tvorí neoddeliteľnú a rovnoprávnú zložku európskeho kultúrneho priestoru.

II. O nezastupiteľnosti slavistického výskumu

Slavistický výskum zohráva dôležitú úlohu pri komplexnom a interdisciplinárnom poznávaní národných kultúr všetkých Slovanov i vo vzťahoch medzi slovanskými jazykmi a kultúrami a tiež k neslovanským jazykom a kultúram. Určujúcim v tejto súvislosti je rozsah a kvalita aktivít, ktoré slavistika vedecky, programovo i organizačne zabezpečuje, pričom významný podiel na systematickom poznávaní má interdisciplinárny výskum.

Interdisciplinárny model slavistického výskumu umožňuje systematizáciu poznatkov o jazykových a kultúrnych vzťahoch v európskom prostredí. Umožňuje identifikovať a interpretovať vývinové i synchronne dimenzie rozvoja i stav národného a kultúrneho vedomia a poukazovať na trvalý prínos národnej kultúry do kontextu európskej kultúry a civilizácie. Slavistický výskum pomáha utvárať obraz o slovanských jazykoch a kultúrach aj vzhľadom na aktuálne integračné európske procesy v intenciách tradičnej európskej kultúrnej identity. Aktuálny status identity slovanských jazykov a kultúr nemožno preto skúmať osamotene, ale synergicky v kontexte diachrónnych i aktuálnych (synchronných) aspektov rozvoja národného i európskeho kultúrneho dedičstva.

Hoci sa slavistika ako veda často vníma ako politikum, je nepartajná, nadstranícka a nestranná. Zárukou objektivity heuristického i aplikovaného výskumu je jej uplatnenie sa a konkurencieschopnosť. Tento rozmer podmieňuje sám výskum i edukačný proces, ktorý umožňuje zabezpečiť kontinuum vedeckého i pedagogického prostredia. Pri takom vnímaní slavistickej vedy nemožno zohľadňovať iba ekonomicko-komerčné či politické faktory, ktoré hrozia devalváciou rozvoja vedeckého výskumu.

Pre slavistiku nie je ohrozením realizácia takýchto výskumov na viacerých vedeckých či vedecko-pedagogických pracoviskách, hoci často z pohľadu nás samých sa táto skutočnosť vníma ako konkurenčné či duplicitné prostredie. Výsledky

slavistického vedeckého výskumu pritom tvoria pevnú súčasť humanitnej vednej politiky, a preto ich nemožno v rámci jedného slavistického výskumného prostredia pokladať iba za konkurenčné prostredie. Konkurencieschopnosť v slavistickom výskume sa môže naplno realizovať iba v miere akceptácie jeho výsledkov v širšom národnom a medzinárodnom kontexte. Aj na tomto poli je každý slavistický výskum v slovanských i neslovanských krajinách pevne ukotvený. Slavistické výskumy sa preto vzájomne dopĺňajú, a tak aj naplno zúčastňujú na poznávaní európskej kultúrnej pamäti.

Aktuálne spoločenské procesy a zmeny zamerané na percepciu výsledkov humanitných vied v spoločnosti sa dotýkajú aj slavistiky. Pravda, udržateľné fungovanie spoločnosti v kontexte európskej kultúry a civilizácie vo všetkých jej sociálne diverzifikovaných rovinách však nevyhnutne závisí od udržateľnosti a kontinua humanitného a spoločenskovedného prostredia.

Ukazuje sa, že v rámci zintenzívnenej integrácie európskeho kultúrno-spoločenského priestoru zostáva prioritou poznávanie vlastnej národnej kultúry ako jednej z neoddeliteľných a rovnocenných zložiek širokej základne európskeho kultúrneho priestoru. Veď udržanie európskych kultúrnych hodnôt prirodzene podmieňuje zachovanie národných kultúrnych identít (Žeňuch 2015a: 15). Výskum vzťahov vlastného národa so susediacimi i vzdialenejšími národnými, jazykovými či kultúrnymi prostrediami je prioritou modernej národnej i medzinárodnej slavistiky, lebo zdôrazňuje nielen objektívne potreby takéhoto výskumu, ale umožňuje aj ich rozvoj (Žeňuch-Žeňuchová 2013: 260-277). Interdisciplinárne zamerané výskumy jazyka, literatúry, dejín, kultúry, etnických i konfesijných procesov ponúkajú vždy nové možnosti spolupráce. Skúmanie vzťahov a porovnávacie výskum sú trvalou a aktuálnou zložkou komplexného interdisciplinárneho slavistického bádania (Doruľa 2012: 56-69).

III. Slovenská slavistika v medzinárodnom kontexte

Keďže programované personálne dobudúvanie Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV neustále naráža na ustavičné nekončiac sa problémy spojené s permanentným poddimenzúvaním prídely finančných prostriedkov do mzdového fondu pracoviska, v ostatnom čase sa základným zdrojom financovania mnohých vedeckovýskumných činností stali predovšetkým prostriedky pridelované na plnenie úloh grantových projektov. A tak Slavistický ústav Jána Stanislava SAV je aj po dvadsiatich rokoch existencie stále vo fáze dobudúvania. Do istej miery možno chýbajúci vedeckovýskumný potenciál suplovať pomocou doktorandskej prípravy mladej generácie, no neexistuje garancia, že po úspešnom završení doktorandskej prípravy sa nájdu prostriedky na utvorenie pracovných miest.¹

¹ Slavistický ústav Jána Stanislava SAV bol v rokoch 1995–2010 školiacim pracoviskom pre doktorandov vo vednom odbore 73-09-9 slavistika–slovanské jazyky. Po strate kompetencií Slovenskej akadémie vied samostatne školiť doktorandov podpísal Slavistický ústav Jána Stanislava SAV dohodu o spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Konštantína

Akademické slavistické pracovisko si úspešne a nezastupiteľne plní úlohy koordinačného centra nielen v oblasti výskumu, ale aj v oblasti vednej politiky a organizácie slavistického výskumu v domácom i medzinárodnom priestore, garantuje jedinečnosť výskumných projektov bez duplicity v jednotlivých tematických okruhoch. Práve vďaka koordinačnej funkcii pracoviska sa do riešenia výskumných projektov pravidelne zapája oveľa väčší počet bádateľov z ďalších pracovísk SAV, z vysokých škôl na celom Slovensku a z ďalších inštitúcií doma i v zahraničí.

Počas svojho dvadsaťročného fungovania Slavistický ústav Jána Stanislava SAV ukázal, že je nezanedbateľným partnerom podobne výskumne orientovaných pracovísk v slovanských aj neslovanských krajinách. O pevnom postavení ústavu v kontexte slovenskej i medzinárodnej slavistiky svedčí spolupráca s domácimi i zahraničnými partnermi pri realizácii aktuálnych a relevantných výskumných projektov založených na konfrontačných a komparatívnych výskumoch. Osobitne významná je spolupráca s vysokými školami a ich vedeckovýskumnými pracoviskami doma i v zahraničí, kde prednášajú aj pracovníci SÚJS SAV, alebo na týchto pracoviskách pôsobili v rámci štipendijných výskumných pobytov (napríklad Patristische Kommission der Akademie der Wissenschaften von Nordrhein-Westfalen v Bonne, Pontificio Istituto Orientale v Ríme, Institut slavianovedenia Ruskej akadémie vied v Moskve, Cyrilo-metodské výskumné centrum Bulharskej akadémie vied v Sofii, Ústav bulharského jazyka Bulharskej akadémie vied, Katedra ukrajinskej folkloristiky Ľvovskej národnej univerzity Ivana Franka, Slovanský ústav Akadémie vied Českej republiky v Prahe, Ústav všeobecných dejín Ruskej akadémie vied, Masarykova univerzita v Brne, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Trnavská univerzita, Katolícka univerzita v Ružomberku, Prešovská univerzita, Univerzita Komenského v Bratislave, Univerzita Cyrila a Metoda v Trnave). Treba tiež spomenúť, že v rámci medzinárodných interdisciplinárnych slavistických programov existuje trvalý záujem zahraničných štážistov o štipendijné pobyty v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV či už v rámci programov Visegrad Fund, SAIA alebo v rámci projektov medzinárodnej spolupráce (APVV, MAD, bilaterálna spolupráca).

V rámci napĺňania medzinárodných projektovaných výskumov treba osobitne spomenúť faksimilné vydanie rukopisu Kamaldulskej Biblie, prvého prekladu celej Biblie do slovenčiny, ktorá vyšla v rámci renomovanej edície *Biblia Slavica* v Nemeckej spolkovej republike. Autori vydania pod vedením Jána Doruľu (koordinátor projektovaných výskumov) predložili výsledky výskumu jazyka pamiatky i

---

Filozofa v Nitre o zabezpečovaní doktorandského štúdia. V rokoch 2010–2014 sa realizovalo doktorandské štúdium v odbore 2.1.27 slovenský jazyk a literatúra a od 1. augusta 2014 má Slavistický ústav Jána Stanislava SAV priznané právo podieľať sa na doktorandskom štúdiu v odbore 2.1.28 slovanské jazyky a literatúry. Akreditácia bola predložená s cieľom realizovať doktorandské štúdium na vedeckom pracovisku SAV v takom odbore, ktorý priamo súvisí s vedeckovýskumnou činnosťou Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV a je v úzkom vzťahu s jeho vedeckovýskumným zameraním.

okolností jeho vzniku. Publikované výsledky výskumov sú významným prínosom do osvetlenia dosiaľ málo preskúmanej problematiky a svedčia o vysokej duchovnej a jazykovej vyspelosti prostredia, v ktorom vznikol prvý ucelený slovenský preklad Písma svätého v 18. storočí, plne porovnateľný s inými vtedajšími či dovtedajšími inojazyčnými prekladmi Biblie.

V rámci systematického výskumu cyrilských a latinských pamiatok byzantskej tradície na Slovensku sa v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV od roku 1999 buduje databáza cyrilských a latinských rukopisných i tlačených textov spätých s byzantsko-slovanskou tradíciou na Slovensku. V súvislosti s naplňaním zámerov tohto projektu (koordinátor Peter Žeňuch) vznikla medzinárodná vedecká séria *Monumenta byzantino-slavica et latina Slovaciae*, v ktorej sa doposiaľ podarilo vydať štyri zväzky v spolupráci Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV, Pontificio Istituto Orientale v Ríme, Centra spirituality Východ–Západ Michala Lacka Trnavskej univerzity v Košiciach a s podporou Gregorian Foundation. Cieľom tohto výskumu je predstaviť a zaradiť písomnú kultúru byzantského obradu a celý súbor jazykových a kultúrnych pamiatok spätých s byzantsko-slovanskou tradíciou ako neoddeliteľnú súčasť slovenskej kultúrnej identity.

Významným výsledkom je príprava a vydanie Bulharsko-slovenského slovníka (2004 a 2013). Z pripravovaného trojzväzkového diela vyšli dosiaľ dva zväzky (autorka slovníka a koordinátorka projektu Mária Košková). V slovníku je bohato zastúpená frazeológia a paremiológia, ktorá svojím zameraním, rozsahom i spracovaním významne obohacuje túto slavistickú lexikografickú príručku. Bulharsko-slovenský slovník tak predstavuje nielen klasický prekladový slovník, ale predovšetkým príručku, ktorá slúži hlbšiemu poznávaniu kultúry obidvoch národov.

Osobitne významným je medzinárodný projekt zameraný na výskum ľudových naratívov v karpatskom priestore (koordinátorka projektu Katarína Žeňuchová) a na konfrontáciu a porovnanie romantických konceptov a východísk so zberateľskými aktivitami v iných národných kontextoch, s dôrazom na vývinový diachrónny aspekt, na vzťah autentického folkloristického záznamu a jeho umeleckého spracovania v žánrových podobách ľudovej prózy (najmä ľudovej rozprávky). Osobitnú zložku tvoria texty pamiatok zamerané na výskum hagiografií, exempliel, apokryfov a ďalších textov kázňovej či polemickej spisby viažucich sa na cyrilo-metodskú, postveľkomoravskú a byzantsko-slovanskú tradíciu v Karpatoch (koordinátor projektových výskumov Andrej Škoviera). Do tohto kontextu patrí aj porovnávací interdisciplinárny výskum areálových vzťahov, ktorý úzko súvisí s výskumom jazykových a etnicko-konfesionálnych pomerov, ako sa odzrkadľujú v písomníctve karpatského prostredia (koordinátorka projektových výskumov Svetlana Vašíčková). V ňom sa na pozadí liturgickej cirkevnej slovančiny i latinskej písomnej tradície prejavujú jazykové vplyvy i kultúrne realie vo vzťahu k západoslovanskému, východoslovanskému či južnoslovanskému prostrediu. Uskutočňuje sa aj synchronný výskum – najmä na základe zvukových záznamov z terénnych výskumov sa skúma používanie cirkevnej slovančiny v liturgickom procese v etnicky zmiešanom prostredí na Slovensku (koordinátor

projektu Peter Žeňuch). Keďže v liturgickom procese byzantskej cirkvi na Slovensku sa čoraz viac presadzuje spisovný jazyk, výskum používania cirkevnej slovančiny v cirkvi byzantsko-slovanskej tradície na Slovensku je úloha nanajväč aktuálna. Je totiž reálna hrozba, že takto koncipovaný výskum zameraný na zber pamiatok a na realizáciu zvukových záznamov tradičného cirkevnoslovanského úzu v prostredí slovenských veriacich byzantského obradu nebude možné už v najbližšej budúcnosti zopakovať.

Osobitne dôležitým okruhom je výskum slovensko-latinských vzťahov (koordinátor projektových výskumov Svorad Zavarský), v rámci ktorého sa uskutocňuje výskum komunikačných funkcií latinského jazyka na Slovensku, mapuje sa používanie latinčiny v rozličných oblastiach spoločenskej činnosti, v ktorých sa latinčina uplatňovala od najstarších čias, skúma sa jej vplyv na písané a spisovné podoby slovenského jazyka a na iné jazyky používané na Slovensku i jej fungovanie aj v prostredí cirkvi byzantskej tradície na Slovensku.

Významný je aj medzinárodný výskum slovensko-nemeckých, slovensko-ukrajinských, slovensko-ruských i slovensko-maďarských jazykových a kultúrnych vzťahov a výskum písomností rehoľných spoločenstiev (františkánov, jezuitov, piaristov, baziliánov). Uvedené výskumy prinášajú nové poznatky o rozvoji a význame slovenskej vzdelanosti a kultúry z jazykovedného, historického, kulturologického i hudobno-historického hľadiska. Ukazuje sa, že niektoré podnes zaužívané koncepcie vyžadujú nový komplexný pohľad z pozícií rozličných vedných disciplín. Utvárajú sa tak podmienky na hlbšie poznanie úlohy slovenskej kultúry v jazykovo, etnicky i konfesiónálne členitom kultúrnom priestore latinskej i byzantskej tradície (koordinátor projektových výskumov P. Zubko). Pozornosť sa sústreďuje najmä na niektoré aktuálne otázky zamerané na etnickú a náboženskú komunikáciu, ktoré pomáhajú odkrývať doteraz nepreskúmané diskurzy kultúrnej, etnickej a konfesiónálnej diverzity a synergie v etnicky, jazykovo, konfesiónálne a kultúrne členitom karpatskom prostredí.

Aj dejiny slovenskej slavistiky sú doposiaľ zanedbávanou súčasťou slavistického výskumného programu, hoci význam takýchto výskumov pre poznanie prínosu slovenskej kultúry do slovanského i európskeho rámca je nespochybniteľný. Centrum excelentnosti SlovSlav (koordinátor projektu Ján Doruľa) zriadené v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV, ktoré združuje pracovníkov z viacerých vedeckých inštitúcií SAV a z vysokých škôl, sa orientuje na komplexný interdisciplinárny výskum jedného z kľúčových období dejín slovenskej slavistiky a slovenských dejín a kultúry vôbec – na výskum činnosti a diela významných osobností slovenských dejín a kultúry obdobia národného obrodzenia (Anton Bernolák, Pavol Jozef Šafárik, Ján Kollár, Ľudovít Štúr, Pavol Dobšinský, Jonáš Záborský) a ich predchodcov, stúpcov i oponentov, na zhodnotenie významu ich diela v dobovom spoločenskom kontexte, ktoré vo viacerých súvislostiach podnes plní úlohu dôležitého dejinného odkazu. Do tohto kontextu sa zaraďuje aj osobnosť a dielo Jána Stanislava (1904–1977), čo súvisí s jeho významným vedeckým prínosom do výskumu dejín slovenského jazyka

a kultúry. Osobitne aktuálna je problematika výskumu veľkomoravského obdobia slovenských dejín a cyrilo-metodskej tradície, ktorým Ján Stanislav venoval značnú časť svojho životného diela. Ambíciou takto zameraných výskumov má byť prezentácia uceleného pohľadu na skúmané obdobie i osobnosti.

Výsledky slavistických výskumov sa pravidelne a systematicky prezentujú v domácom i medzinárodnom kontexte.

Po vzniku Slovenskej republiky a po 11. medzinárodnom zjazde slavistov v roku 1993 začala slovenská slavistika vlastnú etapu rozvoja disciplíny, delegácie zástupcov slovenskej slavistiky pravidelne prezentujú jej výskumné výsledky na medzinárodných zjazdoch slavistov (Žeňuch 2012: 9-56). V súčasnosti sa pripravuje účasť slovenskej delegácie na 16. medzinárodnom zjazde slavistov, ktorý sa uskutoční v roku 2018 v srbskom Belehrade.² Konceptia a tematická náplň všetkých medzinárodných zjazdov slavistov sa prerokúva na pravidelných zasadnutiach Medzinárodného komitétu slavistov. Zjazdové rokovania prebiehajú v pléne, v sekciiach, v tematických blokoch a pri okrúhlych stoloch. O účasti slavistov na medzinárodnom slavistickom zjazde rozhodujú národné komitéty slavistov podľa stanovenej kvóty, dohodnutej na zasadnutí Medzinárodného komitétu slavistov. Tematiku zjazdových rokovaní špecifikuje organizátorská krajina v spolupráci so zástupcami tých krajín, ktoré sú členmi prezídia, resp. expertného tímu zodpovedného za realizáciu medzinárodného zjazdu slavistov.

Keďže Slavistický ústav Jána Stanislava SAV je aj sídlom Slovenského komitétu slavistov, prináleží mu aj koordinátorská funkcia, ktorou presahuje národný rámec a zúčastňuje sa na koordinácii slavistických výskumov v medzinárodnom kontexte. Riaditeľ organizácie je spravidla aj predsedom Slovenského komitétu slavistov, ktorý je členom Medzinárodného komitétu slavistov. Plénum Medzinárodného komitétu slavistov prijíma nového člena iba na základe všeobecného súhlasu. Slovenská slavistika sa samostatne etablovala v medzinárodnom kontexte po 11. medzinárodnom zjazde slavistov v roku 1993 a po zriadení slavistického pracoviska na Slovensku s koordinačnou funkciou v roku 1995. V roku 2008 sa čestným členom Medzinárodného komitétu slavistov stal Ján Doruľa. Na zasadnutí Medzinárodného komitétu slavistov v Minsku v roku 2013 bol za koordinátora komisií pri Medzinárodnom komitéte slavistov zvolený Peter Žeňuch, predseda Slovenského komitétu

² Medzinárodné zjazdy slavistov sa konajú v pravidelných päťročných intervaloch od roku 1929, keď sa prvý takýto zjazd uskutočnil v Prahe. Druhý medzinárodný zjazd slavistov bol vo Varšave v roku 1934, tretí zjazd organizovali srbskí slavisti v roku 1939, no pre napätú politickú situáciu pred druhou svetovou vojnou sa nerealizoval. Štvrtý zjazd bol v Moskve v roku 1958, piaty v Sofii v roku 1963, šiesty v Prahe v roku 1968, siedmy vo Varšave v roku 1973, ôsmy v Záhrebe v roku 1978, deviaty v Kyjeve v roku 1983, desiaty v Sofii v roku 1988, jedenásty zjazd slavistov sa v roku 1993 uskutočnil v Bratislave, dvanásty v Krakove v roku 1998, trinásty v Ľubláne v roku 2003, štrnásty v roku 2008 v macedónskom Ochride a pätnásty sa uskutočnil v auguste 2013 v Minsku.

slavistov. Z tejto funkcie vyplývajú úlohy aj pre slovenskú slavistiku, ktoré súvisia s garanciou stability slavistickej vednej politiky a jej uplatňovania v medzinárodnom prostredí. Členmi a funkcionármi komisií pri Medzinárodnom komitáte slavistov sú aj slovenskí jazykovedci, literárni vedci, historici, archeológovia a etnológovia.

Osobitne významnú úlohu pri prezentácii slovenskej slavistickej vedy v domácom kontexte predstavuje publikačný orgán slovenskej slavistiky *Slavica Slovaca*, ktorý vznikol v roku 1956. O etablovaní časopisu a o jeho edičnej náplni K. Žeňuchová (2012: 70) uvádza: „Ešte do vzniku časopisu *Slavica Slovaca* boli výsledky porovnávacích slavistických jazykovedných a literárnovedných výskumov publikované nepravidelne, boli roztrúsené vo viacerých filologických časopisoch a zborníkoch. Slavistická disciplína nemala dovtedy na Slovensku vlastnú publikačnú platformu. Pravda, časopis *Slavica Slovaca* bol už pri svojom zrode ustanovený ako orgán Slovenského výboru slavistov, ktorý zastrešoval štyri vedné odbory: jazykovedu, literárnu vedu, históriu a folkloristiku. Napriek tomu, bol jeho publikačný orgán z hľadiska obsahovej náplne profilovaný výlučne filologicky, to znamená lingvisticky a literárnovedne. Redakčný kolektív v úvode k prvému číslu deklaroval zámer publikovať výsledky porovnávacieho štúdia slovenčiny s inými slovanskými jazykmi, zamerané na synchronne a diachronne výskumy. Osobitný dôraz sa kládol aj na výskum meziliterárnych vzťahov, v čom sa isto zrači osobná aktivita významnej osobnosti slovenskej literárnej komparistiky, Dionýza Ďurišina, ktorý v tom čase pracoval ako výkonný redaktor literárnovednej časti. Komparatívny výskum slovenskej literatúry, podľa slov redakčného kolektívu, sa mal sústrediť nielen na vzťah slovenskej literatúry k ruskej literatúre (ako to bolo do vzniku časopisu), ale aj slovensko-poľským, slovensko-ukrajinským a slovensko-južnoslovanským vzťahom. Pozornosť sa mala sústrediť aj na slovensko-neslovanské literárne kontakty. Napriek explicitnému zámeru redakčnej rady, predsa však v nasledujúcich rokoch väčšinu štúdií tvorili najmä rusisticky orientované príspevky.“

Časopis venovaný slovenským slavistickým výskumom v oblasti slavistickej jazykovedy, slavistickej literárnej vedy, slavistickej historiografie s archeológiou a slavistickej etnológie s folkloristikou vychádzal do roku 1992 štyrikrát ročne. Po turbulenciách iného ako vedeckovýskumného charakteru došlo k odštiepeniu dvoch literárnovedných čísel časopisu *Slavica Slovaca*. Literárnovedná slavistika sa od roku 1992 mienila prezentovať samostatne na stránkach delimitovanej časti časopisu, ktorý začal v Ústave svetovej literatúry SAV vychádzať so zmeneným názvom ako *Slovak Review of World Literature Research review*. Slavistická orientácia pôvodne literárnovednej časti delimitovaného slovenského slavistického literárnovedného časopisu *Slavica Slovaca* sa však postupne a úplne (programovo) vytratila. Delimitovaná časť časopisu *Slavica Slovaca* s názvom *Slovak Review* dokonca od roku 2009 prestala vychádzať a nahradil ju nový časopis *World Literature Studies* s iným, ako slavistickým zameraním (Žeňuchová 2012: 77).

D. Hučková (2013: 302 – 310) v tejto súvislosti dodáva, že kým ešte v roku 1993 časopis *Slovak Review* ako priamy dedič idey literárnovednej slavistiky

publikoval literárnovedné príspevky z 11. medzinárodného zjazdu slavistov v Bratislave, už o rok na to, teda v roku 1994, túto slavistickú orientáciu radikálne ukončil, o čom svedčí fakt, že od roku 1994, teda ani necelý rok po slavistickom zjazde v Bratislave, vychádza *Slovak Review* už ako časopis pre výskum svetovej literatúry. V roku 2007, ako ďalej konštatuje D. Hučková (2012: 177 – 178), došlo k ďalšej zmene v orientácii časopisu, ktorý sa deklaruje už tým, že ide o slovenský časopis zameraný na výskum svetovej literatúry – *Slovak Review of World Literature Research*.

Časopis *Slavica Slovaca* sa v roku 1993 pretransformoval na interdisciplinárny časopis, ktorý v súlade so slavistickým výskumným programom a v súčinnosti jazykovedného, historického a etnologického výskumu fungoval ako slavistický publikačný orgán troch inštitúcií (Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV, Historického ústavu SAV a Ústavu etnológie SAV). Tento stav časopisu netrval dlho, lebo v roku 1995 vznikol Slavistický kabinet SAV, dnešný Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, ktorý prevzal celú agendu slovenského slavistického bádania. Časopis *Slavica Slovaca* od 46. ročníka, teda od roku 2011 sa stal publikačným orgánom dvoch slavistických inštitúcií – Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV a Slovenského komitétu slavistov. Došlo aj k zmene periodicity časopisu. *Slavica Slovaca* začala vychádzať v troch číslach ročne: 1. číslo, 2. číslo a 3. číslo (supplementum). Uvedené skutočnosti vyplynuli z aktuálnych potrieb slovenskej slavistiky a z interdisciplinárneho a synergického prepojenia slovenských spoločenskovedných disciplín z okruhu jazykovedy, literárnej vedy, histórie s archeológiou a etnológiou. Významnú koordinačnú rolu v oblasti zúčastnených slavisticky orientovaných vedných disciplín zohráva Slovenský komitét slavistov.³

³ Slovenský komitét slavistov združuje osobnosti, ktoré sa zaoberajú slavisticky orientovanou výskumnou a odbornou-popularizačnou činnosťou (výskumom slovenského jazyka, slovenskej literatúry, histórie, duchovnej a materiálnej kultúry v porovnaní s inými slovanskými i neslovanskými jazykmi, literatúrami, dejinami a kultúrami). Slovenský komitét slavistov tak organizačne a odborne podporuje rozvoj a koordinuje slavistický výskum na Slovensku, organizuje spoluprácu s domácimi i zahraničnými organizáciami a pracoviskami, najmä s národnými komitétmi a organizáciami slavistov a s vedeckými spoločnosťami; usporadúva kongresy, vedecké konferencie, sympóziá, prednášky a podobné podujatia a tiež vyvíja vlastnú edičnú a publikačnú činnosť. Slovenský komitét slavistov je súčasťou svetovej slavistickej organizácie – Medzinárodného komitétu slavistov. Predseda Slovenského komitétu slavistov je ex offio aj členom Medzinárodného komitétu slavistov. Slovenská slavistika sa v medzinárodnom kontexte i v rámci činností Medzinárodného komitétu slavistov etablovala aj vďaka koordinovanému a projektovanému výskumu vzťahov slovenskej kultúry s inými slovanskými i neslovanskými kultúrami v európskom kontexte. Na plenárnom zasadnutí Medzinárodného komitétu slavistov v Minsku v roku 2013 bol prítomnými delegátmi Medzinárodného komitétu slavistov predseda Slovenského komitétu slavistov zvolený za koordinátora komisií pri Medzinárodnom komitéte slavistov a za člena prezídia Medzinárodného komitétu slavistov. Z tejto funkcie vyplývajú pre slovenskú slavistiku úlohy súvisiace s garanciou stability slavistickej vednej politiky a jej uplatňovania sa v medzinárodnom a slovenskom prostredí.

IV. Priority slovenskej slavistiky

Už pri kreovaní akademického slavistického vedeckovýskumného pracoviska bola prijatá široká koncepcia bádania opierajúca sa o interdisciplinárny a synergický výskum slovenského jazyka a kultúry vo vzťahu k slovanskému i neslovanskému prostrediu. Na realizáciu takéhoto komplexného, systematického a synergického projektovaného výskumu, ktorý pokrýva široké spektrum výskumných úloh, bolo a je nevyhnutné vybudovať vedeckovýskumnú a koordinačnú základňu. V centre akademického slovenského slavistického výskumu sú tieto výskumné priority: 1. Výskum slovenského kultúrno-historického a religiózneho priestoru v interakciách národných a európskych hodnôt a 2. Interdisciplinárny a konfrontačný výskum jazyka, ľudovej slovesnosti a duchovnej kultúry v oblasti slovensko-latinských, slovensko-cirkevnoslovanských, slovensko-východoslovanských, slovensko-južnoslovanských, slovensko-nemeckých a slovensko-maďarských vzťahov.

Zameranie slovenskej slavistiky na komplexné skúmanie slovensko-slovanských i slovensko-neslovanských jazykových a kultúrnych vzťahov je našim vkladom do konkurenčného prostredia európskej vedy. V tomto prostredí sa realizuje aj úzka spolupráca Slovenského komitétu slavistov s Medzinárodným komitétom slavistov. Realizácia takto organizovaného programu slavistických výskumov si vyžaduje koordináciu jednotlivých slavisticky orientovaných výskumov aj v rámci jednotlivých (jazykovedných, literárnovedných, etnologických, historických a archeologických) vedných odborov. Je prirodzené, že takáto vedecko-koordinačná činnosť sa uskutočňuje v spolupráci s príslušnými vedeckými či vedecko-pedagogickými inštitúciami aj pri realizácii spoločných vedeckovýskumných projektov, pričom základným predpokladom úspešného a stabilného rozvoja a kontinuity vednej disciplíny je taká inštitucionalizovaná forma, ktorá nielen umožňuje realizovať už existujúce projekty, ale poskytuje priestor na realizáciu ďalších vedeckovýskumných i vedecko-organizačných aktivít.

Slovenská slavistika sa od samého začiatku jasne začlenila do fungujúceho medzinárodného systému interdisciplinárnej slavistickej vednej disciplíny. Už profesor Ján Stanislav sa ako slavista, vedec a pedagóg medzinárodného formátu, významným spôsobom pričinil o rozvoj slovenskej slavistiky. Svoju slavistickú orientáciu ukázal vo svojich historicko-porovnávacích dielach, v ktorých slovenčinu predstavil v kontexte slovanského interkultúrneho a medzijazykového systému v rozsahu, ktorý dovtedy takýmto spôsobom nikto neurobil. Ján Doruľa (2004: 161-162; Doruľa 2012: 66-67) na konferencii venovanej storočnici od narodenia Jána Stanislava o ňom napísal: „Vo svojej vedeckej práci J. Stanislav s veľkým záujmom sledoval, rešpektoval a refleктоval výsledky výskumov slovenských historikov, najmä archeológov i etnológov a literárnych historikov. Ak sa my dnes usilujeme o komplexné výskumy v interdisciplinárnej spolupráci, nadväzujeme na dielo Jána Stanislava, rozvíjame jeho odkaz. – Je prirodzené, že ďalšie výskumy priniesli nové poznatky, doplnenia a spresnenia. (...) Napriek všetkým ťažkostiam, ktoré pri vedeckovýskumnej činnosti musíme dnes prekonávať, dosiahol sa v mnohých oblastiach výskumu pokrok, ktorý

by potešil srdce Jána Stanislava.“ Práve v osobe Jána Stanislava, ktorého meno nesie slavistické vedeckovýskumné pracovisko v Slovenskej akadémii vied, sa spája vedeckovýskumné i vedecko-pedagogické know-how slovenskej slavistiky.

Významnú vedeckú i vedecko-organizačnú zložku slovenskej slavistickej vedy predstavuje inštitucionalizovaný slavistický výskum, ktorý pri vzniku slavistického pracoviska na pôde Slovenskej akadémie vied bol zriadený ako vedeckovýskumná organizácia so zameraním na základný výskum vzťahov slovenského jazyka a kultúry s inými slovanskými jazykmi a kultúrami i na výskum slovensko-latinských, slovensko-maďarských a slovensko-nemeckých vzťahov najstaršieho a staršieho obdobia. Slavistické pracovisko na pôde Slovenskej akadémie vied plní vedeckovýskumné úlohy vyplývajúce z jeho vedeckovýskumného zamerania a vykonáva úlohy vedeckovýskumného a koordinačného centra interdisciplinárnych slavistických výskumov na Slovensku, podieľa sa na národných i medzinárodných výskumných. Zameriava sa tak nielen na jazykovedné, ale aj historické, národopisné a kulturologické výskumy z porovnávacieho hľadiska, v interdisciplinárnej internej a externej spolupráci. Je teda nielen vedecko-výskumným, ale aj koordinačným centrom slavistických výskumov na Slovensku.

Táto úloha vznikla z aktuálnej potreby uskutočňovať komplexný interdisciplinárny výskum. V súvislosti s inštitucionalizáciou slovenského slavistického výskumu na pôde akadémie vied som v kolektívnej monografii *Slovenská slavistika včera a dnes* konštatoval nasledovné: „O neutesenom stave v slovenskej slavistickej vedy v Slovenskej akadémii vied sa diskutovalo aj na viacerých zasadnutiach Predsedníctva Slovenskej akadémie vied v novembri 1987 a v apríli 1988 a tiež na zasadnutiach Vedeckého kolégia SAV pre jazykovedu, vedy o umení a národopis v októbri 1988 a v júni 1989. ... Slovensko, teda slovenská slavistika, hoci vtedy v ešte pred-revolučnom Československu, mala ukázať svoj vlastný vedeckovýskumný a organizačný potenciál. V januári 1989 Predsedníctvo SAV na základe *Správy o súčasnom stave výskumu slavistiky v SSR a opatreniach na jej ďalší rozvoj* (4. zasadnutie P SAV, 28.4.1988) iniciovalo vznik pomocného orgánu Predsedníctva SAV – *Komisie podpredsedu SAV pre koordináciu výskumu slavistiky na Slovensku*. Úlohou tejto komisie malo byť koncepčné usmerňovanie základného slavistického výskumu v príslušných spoločenskovedných pracoviskách SAV, na filologických a pedagogických vysokoškolských pracoviskách na Slovensku i v ďalších inštitúciách, najmä v Matici slovenskej. Na zasadnutiach sa dospelo k záveru, že treba vykonať nevyhnutné opatrenia na nápravu a prekonanie kritického stavu slovenskej slavistiky. Z materiálu, ktorý dňa 4. októbra 1988 vypracoval Jána Doruľa a ktorý je súčasťou archívu SKS, vyplýva, že Predsedníctvo SAV požiadalo Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV a Ministerstvo školstva, mládeže a telesnej výchovy o preskúmanie možnosti zaviesť na oboch slovenských univerzitách (v Bratislave a Prešove) štúdium slavistiky“ (Žeňuch 2012: 18-19). V poznámke 19 v citovanej kapitole sa uvádza aj túto skutočnosť: „V roku 1964 na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave síce vznikla katedra slavistiky a indoeuropeistiky, na ktorej sa mali

pestovať všetky filológie okrem ruskej. Slované filológie (bulharskú, srbskú, chorvátsku, poľskú, slovinskú) vyučovali predovšetkým zahraniční lektori... V súčasnosti sa na Katedre slovanských filológií FF UK v Bratislave vyučuje päť slovanských jazykov: bulharčina, chorvátčina a poľština, slovinčina a chorvátčina sú zabezpečené prostredníctvom lektorátov. Tieto slovanské jazyky katedra ponúka aj v kombinácii so slovenčinou, čo možno pokladať za vhodný predpoklad formovania budúceho slavistu (pozri tu aj zborník či pamätnicu s názvom 90 rokov Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (1921–2011). Zost. Leon Sokolovský. Bratislava: Filozofická fakulta UK 2011, s. 165-167)“ (Žeňuch 2012: 19).

V roku 2011 sa z iniciatívy Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV a Slovenského komitétu slavistov uskutočnil *Prvý kongres slovenských slavistov*, ktorého cieľom bolo zhodnotiť doterajší stav vedeckého slavistického výskumu a určiť priority slovenskej slavistiky do budúcnosti. Zúčastnení predstavitelia slavisticky orientovaných výskumov v oblasti jazykovedy, literárnej vedy, historiografie, etnológie s folkloristikou na tomto stretnutí skonštatovali, že interdisciplinárny model základného výskumu a prezentácia získaných výsledkov v domácom i medzinárodnom kontexte je neoddeliteľnou súčasťou komplexného interdisciplinárneho výskumu vzťahov slovenského jazyka a kultúry v slovanskom i neslovanskom jazykovom a kultúrnom kontexte. Skonštatovalo sa tiež, že komplexný pohľad na parciálne otázky vývinu slovenského jazyka a kultúry v korelácii či vo vzťahoch so slovanským i neslovanským prostredím tvoria súčasť slovenskej slavistiky. Interdisciplinárny slavistický pohľad v kontexte poznávania slovensko-slovanských i slovensko-neslovanských vzťahov umožňuje identifikovať a interpretovať vývinové i aktuálne dimenzie rozvoja slovenského kultúrneho vedomia a poukázať tak na trvalý prínos slovenskej kultúry do kontextu európskej kultúry a civilizácie. Vzhľadom na integračné či interkultúrne európske procesy však môže tieto výskumné okruhy kompetentne formulovať naša, slovenská slavistika.

Druhý kongres slovenských slavistov v roku 2015 sumarizoval výsledky výskumov slovensko-latinských, slovensko-nemeckých a slovensko-cirkevno-slovanských vzťahov staršieho vývinového obdobia slovenských dejín a kultúry a diskutovalo sa na ňom o nevyhnutnosti kontinuálneho výskumu slovensko-slovanských i slovensko-neslovanských jazykových a kultúrnych vzťahov, ktoré poskytujú široké možnosti pre interdisciplinárny pohľad na význam slovanských jazykov a kultúr v systéme európskej kultúry a civilizácie.

Cieľom kongresu bolo predstaviť interdisciplinárny pohľad na dejiny slovenskej slavistiky aj v kontexte diela Jána Stanislava a poukázať na jeho odkaz pre dnešok. Účastníci kongresu si pripomenuli 20. výročie vzniku Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV a 50. výročie vzniku slavistického časopisu *Slavica Slovaca*. Profesor Štefan Luby vo svojom pozdravnom príhovore zdôraznil nevyhnutnosť slavistických výskumov. Pripomenul, že na plnenie náročného výskumného programu by sa žiadalo zvýšiť počet výskumných pracovníkov ústavu. Vyjadril uspokojenie nad tým, že dvadsať rokov slavistickej inštitúcie v SAV obohatilo nielen domáci, ale aj zahraničný slavistický výskumný priestor. Na kongrese sa zúčastnila veľvyslankyňa Bulharskej republiky na Slovensku Margarita Ganeva, ktorá vyzdvihla

spoluprácu slovenských a bulharských vedcov pri výskume cyrilo-metodského dedičstva a slovensko-bulharskej lexikografii. Dňa 17. decembra 2015 riaditeľ Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV prijal od bulharskej veľvyslankyne na Slovensku aj pozdravný list od Cyrilo-metodského výskumného centra Bulharskej akadémie vied. Kongres prišiel pozdraviť Mons. František Rábek, predseda Rady pre vedu, vzdelanie a kultúru pri Konferencii biskupov Slovenska, Mons. Peter Rusnák, bratislavský gréckokatolícky eparcha, prorektor Trnavskej univerzity Šimon Marinčák, dekanka Filozofickej fakulty Univerzity Cyrila a Metoda v Trnave Katarína Slobodová-Nováková, pozdravný list Inštitutu slavianovednia Ruskej akadémie vied prečítala Marína Valencová. Na nadväznom zasadnutí Slovenského komitétu slavistov odovzdal prof. PhDr. Alexander Ruttkay, DrSc., riaditeľovi Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV pozdravný list Archeologického ústavu SAV. Na záver kongresu prítomní účastníci prediskutovali témy súvisiace s ďalším kongresom slovenských slavistov. Nosnou témou Tretieho kongresu slovenských slavistov bude slovenská slavistika v kontexte medzinárodných slavistických výskumov s dôrazom sa koncepciu interdisciplinárnych výskumov slavistiky prezentovaných na 11. medzinárodnom zjazde slavistov v Bratislave v roku 1993. *Tretí kongres slovenských slavistov* sa uskutoční v roku 2021.

V. Záver

Pripravovaná transformácia Slovenskej akadémie vied na verejno-výskumnú inštitúciu je proces, ktorý v záujme udržateľnosti vednej politiky musí zachovať integritu komplexného porovnávacieho slavistického výskumu, preto Slavistický ústav Jána Stanislava SAV presadzuje také výskumné priority, ktoré súvisia so zachovaním identity, integrity a kontinuity interdisciplinárneho slavistického výskumu, lebo práve takéto výskum zahrnuje vedecké programy, ktorých súčasťou je poznávanie súvislostí ovplyvňujúcich rozvoj a udržateľnosť kultúrnej spoločnosti na Slovensku a v európskom priestore ako jedného z formantov tradičných národných, kultúrne i spoločensky definovaných identít.

Aktuálne spoločenské procesy a zmeny zamerané na recepciu výsledkov humanitných vied v spoločnosti sa tak významne týkajú aj slavistiky. Pravda, udržateľné fungovanie spoločnosti v kontexte európskej kultúry a civilizácie vo všetkých jej sociálne diverzifikovaných rovinách však nevyhnutne závisí od udržateľnosti a kontinuity humanitného a spoločenskovedného prostredia.

V súčasnosti priorizovaná ekonomická návratnosť vedy a výskumu sa preto bytostne dotýka humanitných a spoločenských vied, vrátane slavistiky.

Pravda, slavistické výskumy nie sú komerčne merateľnou veličinou, pretože ekonomická hodnota slavistických výskumov sa nedá vyčíslit' okamžitými finančnými benefitmi, ale iba prostredníctvom jej spoločenskej hodnoty a nezastupiteľnosti. Slovenská slavistika vidí svoj vklad, svoj trvalý benefit v adresnosti výsledkov svojich výskumov v prospech celej spoločnosti s cieľom rozvíjať a prehľbovať jej poznanie, posilňovať a prehľbovať kultúrne, jazykové a historické vedomie nositeľov tejto identity v záujme zachovania vlastenectva a príslušnosti k európskym tradičným kultúrnym hodnotám (Žeňuch 2014: 94-99). Zachovanie európskych kultúrnych

hodnôt je podmienené zachovaním národných špecifik (Žeňuch 2015b: 87-13). Tradičná národná kultúra bola, je a bude hlavným zdrojom rozvoja európskej identity. Práve slovenská slavistika so svojím výskumným programom zameraným na slovensko-slovenské i slovensko-neslovenské vzťahy jazyka a kultúry môže rozhodne formulovať východiská i ciele tohto poznávania.

ЛІТЕРАТУРА // BIBLIOGRAPHY

- Doruľa 2004:** Doruľa, J. Dnešný stav bádania v oblasti slovensko-inoetnických zťahov (z úvodných slov na konferencii v Liptovskom Jáne). // *Slavica Slovaca*, № 2, s. 161-162.
- Doruľa 2010:** Doruľa, J. Základy slovenského vlastenectva. // *Slavica Slovaca*, № 2, s. 105 – 114.
- Doruľa 2011:** Doruľa, J. *O krajine a vlasti starých Slovákov*. Bratislava: Slavistický Ústav Jána Stanislava SAV, 92 s.
- Doruľa 2012:** Doruľa, J. Inštitucionalizácia slovenskej slavistiky. // Žeňuch, P. (ed.): *Slovenská slavistika včera a dnes*. Bratislava: Slovenský komitét slavistov, Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, s. 56-69.
- Hučková 2012:** Hučková, D. Slovenská literárnovedná slavistika po roku 1993. // Žeňuch, P. (ed.): *Slovenská slavistika včera a dnes*. Bratislava: Slovenský komitét slavistov a Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2012, s. 173-193.
- Hučková 2013:** Hučková, D. Current State of Research on Slavic Literatures in Slovakia. // *Human Affairs*, № 2, s. 302-310.
- Koprda 2009:** Koprda, P. *Medziliterárny proces V. Osemnásť storočie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa.
- Žeňuch 2012:** Žeňuch, P. *Stav a perspektívy slovenskej slavistiky. Z dejín Slovenského komitétu slavistov*, Slavistického ústavu Jána Stanislava Slovenskej akadémie vied. // Žeňuch, P. (ed.): *Slovenská slavistika včera a dnes*. Bratislava: Slovenský komitét slavistov, Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, s. 9-56.
- Žeňuch – Žeňuchová 2013:** Žeňuch, P. – Žeňuchová, K. Slovak Slavistics: past and present. Interdisciplinary discourses of Slovak academic Slavistics. // *Human Affairs*. Postdisciplinary Humanities & Social Sciences Quarterly, № 2, s. 260-277.
- Žeňuch 2014:** Žeňuch, P. O nevyhnutnosti a nezastupiteľnosti komplexných Slavistických štúdií. // *Philologica LXXIII. Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského*. Bratislava: Univerzita Komenského, s. 5-17.
- Žeňuch 2015a:** Žeňuch, P. Dvadsať rokov inštitucionalizovanej slavistiky v Slovenskej akadémii vied. // Žeňuch, Peter (zost.): *Dvadsať rokov inštitucionalizovanej slavistiky v Slovenskej akadémii vied*. Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, s. 8-26.
- Žeňuch 2015b:** Žeňuch, P. Slovenská slavistika v národných a medzinárodných diskurzoch. // Mítka, M. (ed.): *Acta Facultatis Philosophicae Universitatis Prešovensis. Slavistika – areálová slavistika – stredoeurópske štúdiá*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, s. 87-113.
- Žeňuchová 2012:** Žeňuchová, K. Slovenská slavistika na stránkach časopisu *Slavica Slovaca*. // Žeňuch, P. (ed.): *Slovenská slavistika včera a dnes*. Bratislava: Slovenský komitét slavistov, Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, s. 69-81.